

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ПОРІВНЯЛЬНА ФРАЗЕОЛОГІЯ
(назва)

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальностей: 035 Філологія (українська мова та література), 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Обмеження для вибору: пререквізити «Вступ до мовознавства», «Сучасна українська мова. Лексика. Фразеологія»

Кількість кредитів (годин): 4/120 (денна форма: 48 год.: 24- лекції; 24 - семінарські; 72 - самостійна робота; заочна форма: год.: 6 - лекції; 6 - семінарські; 108 - самостійна робота)

Мова викладання: українська

Презентаційні матеріали: https://docs.google.com/presentation/d/1dwhwF_7iMI92_KP8sNAKgvLAGfcwSr-UTIG_IT8IVeWY/edit#slide=id.g2bd50024cf4_0_1238

2. Інформація про викладача (викладачів)

ПІБ: Циганок Ірина Борисівна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат філологічних наук, доцент

Кафедра: української мови і літератури

Робочій e-mail: tsyganok_20@ukr.net

Години консультацій на кафедрі: щоп'ятниці від 14.40 до 15.40

3. Цілі дисципліни та результати навчання*

Курс «Порівняльної фразеології» має важливе значення для студентів-полілінгвів, які мешкають у мультиетнічному регіоні, є носіями мов національних меншин і водночас опановують українську, англійську мови.

Предмет дисципліни становить фраземіка української та інших мов у порівняльному аспекті, зокрема питання про типологію, НКК, способи перекладу ФО. Цей курс сприятиме поглибленому засвоєнню фразеологізмів української (й англійської) та рідної мов, формуванню у здобувачів освіти комунікативної та перекладацької компетенцій, необхідних для грамотного спілкування, професійної діяльності та наукових досліджень.

Мета дисципліни полягає в формуванні у студентів системно-наукового поняття про фразеологічний склад української та інших зіставлюваних мов, розуміння специфіки їх національно-культурної семантики, правильного добору способів відтворення фразеологічних одиниць.

Результати навчання

В ході вивчення курсу здобувачі освіти сформулюють такі компетенції:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вдосконалювати власне навчання, зокрема розвивати навчальні й науково-дослідницькі навички.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК5. Здатність постійно поповнювати свої знання шляхом самовдосконалення.

ЗК 6. Мати належну мовну і перекладацьку компетенції, широку ерудицію

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність творчо підходити до процесу перекладу в різних ситуаціях.

ЗК 12. Мати навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 13. Володіти правилами, стратегіями, тактиками конструктивної комунікації; відомостями про лексичні, фонетичні, граматичні ознаки зіставлюваних мов.

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ; обізнаність з концепціями видатних лінгвістів і напрямками, ідеями і завданнями сучасного мовознавства.

ФК 3. Здатність перекладати, реферувати та анотувати державною та іноземною мовами різножанрові тексти.

ФК 6. Здатність вільно й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 9. Уміння працювати з комп'ютерною технікою та ефективно використовувати її для обробки матеріалу і результатів дослідження у галузі філології.

ФК 12. Опанувати теорію перекладу як акту міжмовної опосередкованої комунікації.

Сформувавши зазначені компетенції, здобувачі освіти зможуть досягнути таких результатів навчання:

ТРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації, зокрема застосовувати знання з фразеологій української, рідної/англійської мов у міжкультурній комунікації.

ТРН 5. Володіти лексико-граматичними нормами української літературної мови як основами мовної культури людини в усіх сферах спілкування.

ТРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності. ТРН 7. Розуміти основні напрямки розвитку філологічної науки, методи філологічних досліджень, основ мовознавчих наук, основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ТРН 14. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування.

ТРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності, зокрема, усвідомлювати структуру фразеології та її теоретичних основ.

ТРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання. Зокрема, здійснювати зіставний опис фраземіки зіставлюваних мов з погляду їхньої семантики та структури; відрізняти фразеологічні еквіваленти від фразеологічних калькованих висловів у контексті; вживати фразеологізми у відповідних текстах та практично застосовувати основні способи перекладу фразеологізмів.

ТРН 18. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

4. Зміст дисципліни

Тема №1 Порівняльна фразеологія як лінгвістична дисципліна. Поняття про національно-культурний компонент (НКК).

Тема №2 Системні маркери порівняльної фразеології. Приховані коди в фразеологізмах української та інших мов.

Тема №3 Походження фразем. Застарілі, частовживані та нові фразеологізми.

Тема №4 Сталі порівняння та паремії.

Тема №5 Еквівалентні та безеквівалентні фразеологічні одиниці. Фразеологічна варіативність, синонімія й антонімія.

Тема №6 Компаративні фраземи на позначення людини.

Тема №7 Компаративні ФО з компонентами на позначення небесних світил та природних явищ.

Тема №8 Зіставна фітофраземіка.

Тема №9 Компаративні зоофразеологізми.

Тема №10 Компаративні фраземи з антропонімами, топонімами, гідронімами.

Тема №11 Компаративні фразеологізми з хроматичним/кількісним компонентом.

Тема №12 Зіставні фраземи на позначення дій, процесів, станів.

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять

Відповідно до «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС» студенти повинні бути присутніми на семінарських заняттях. Якщо з поважних причин здобувач освіти пропустив заняття (і цьому є документальне підтвердження), він має право на відпрацювання пропущеного матеріалу у двотижневий термін після повернення до навчання. Якщо ж студент не використав це право або пропускав заняття без поважної причини, він отримує 0 балів в академічний журнал. Студенти, котрі навчаються за індивідуальним планом, зобов'язані повністю виконати додаткові індивідуальні завдання, узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. Якщо студент не виконав МКР з поважної причини (підтверженої документально), йому призначається інша дата для виконання підсумкового контролю.

Академічна доброчесність

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: – самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); – їх порушенням посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; – дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; – надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. 2.6. Кожний здобувач вищої освіти у своїй навчальній діяльності повинен дотримуватися моральних норм, правил етичної поведінки та принципів академічної доброчесності.

Використання технологій штучного інтелекту

Здобувачі вищої освіти, які опановують цей курс, повинні розуміти, що в контексті дотримання академічної доброчесності та корпоративної етики, крім пунктів, зазначених у відповідному Положенні, не слід до навчальних та наукових праць залучати привласнені тексти, згенеровані за допомогою інструментів штучного інтелекту (ChatGPT або його аналогів), крім випадків, зазначених викладачем у силабусі навчальної дисципліни. Роботи чи їх сегменти, створені за допомогою ШІ є різновидом обману, що передбачає відповідальність згідно з чинними нормативними документами.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє

	навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форма проміжного контролю

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі за варіантами, у випадку дистанційного навчання – у формі тестування за допомогою сервісу Google Forms або платформи Moodle та включає орієнтовно 40 тестових завдань різних рівнів складності та розбори.

Форма підсумкового контролю – залік

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Вид	Максимальна кількість балів
Конспектування наукової літератури	5
Огляди наукової інформації, її систематизація	5
Виконання вправ, лінгвістичні розбори	5
Презентації до окремих тем	5

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Проміжний контроль з означеного курсу проводиться у вигляді модульної контрольної роботи. Перевірка здійснюється у такий спосіб: правильну кількість відповідей треба поділити на кількість тестових завдань. Показник перевести за нижчеподаною таблицею. Критеріями оцінювання є правильні варіанти відповідей на кожне тестове завдання. Виправлена позначка вважається помилкою.

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Оцінку за семестр з дисципліни, що закривається заліком, слід виставляти після її вивчення до початку екзаменаційної сесії за результатами поточного та проміжного контролю (відповідно вагові коефіцієнти 0,7 та 0,3); при цьому обов'язкової присутності здобувачів вищої освіти не передбачено.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	<i>відмінно</i>
70-89	<i>добре</i>
51-69	<i>задовільно</i>
26-50	<i>незадовільно</i>

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Таблиця переведення середньозваженого балу за 100-бальною шкалою

<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>	<i>100-бальна</i>	<i>сер. бал</i>
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94–4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,95–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,90–2,94	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,85–2,89	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,81–2,84	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84
93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,97–2,80	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78
92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,93–2,96	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72
91	4,64–4,67	71	3,65–3,70	51	2,89–2,92	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,88	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24
83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18
82	4,20–4,24	62	3,20–3,24	42	2,35–2,39	22	1,27–1,32	2	0,07–0,12
81	4,15–4,19	61	3,15–3,19	41	2,30–2,34	21	1,21–1,26	1	0,01–0,06

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Айдачич Д., Непоп-Айдачич Л. Порівняльна сербсько-українська фразеологія: Навчальний посібник. Київ: «Освіта України», 2015. 272с.
2. Билиця У. Я. Англomовна компаративна фразеологія на позначення концепту physical states. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2021. Том 32 (71) № 4 Ч. 1. С.93-97.
3. Воехович А. І. Компаративні фразеологізми іспаномовних країн у перекладацькому аспекті. *Молодий вчений.* 2018. № 4 (56). С. 553-557.
4. Войтович В. Українська міфологія. К.: Либідь, 2002. 750 с.
5. Демиденко Г.Г. Паралінгвальні фразеологізми в українській етнокультурі: монографія. Кривий Ріг: НПП АСТЕРІКС, 2016. 175 с.
6. Доброльожа Г. Поліська компаративна фразеологія анімалістичного спрямування *Порівняльна фразеологія слов'янських мов. Теоретичні засади та терміни.* URL: <http://eprints.zu.edu.ua /5999/1/%D0%93%D0% B0% D0% BB%D0%B8%D0%BD% D0%>

7. Мізін К. І. Компаративна фразеологія: монографія. Кременчук, 2007. 168 с.
8. Мізін К. І. Людина в дзеркалі компаративної фразеології: монографія. Київ; Кременчук: Щербатих О. В., 2011. 448 с.
9. Мізін К. І. Системні маркери компаративної фразеології крізь призму зіставлення. *Мовознавство*. 2009. № 5. С. 60-70.
10. Ковальчук Л.О. Синхронне порівняння фразеологізмів із компонентом *die nase* / ніс у структурно-граматичному плані. *Філологічні студії. Структура і семантика мовних одиниць*. 2012. Вип.8. С. 90-97.
11. Циганок І.Б. Фразеологізми з семою ‘діяльність’ в українській і болгарській мовах. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. К.: Гельветика. 2020. Т.31 (70). №4. С.131-135. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/part_1/26.pdf
12. Циганок І., Кисельова К. Анімалістична фразеологія української та болгарської мов. *Філологічні діалоги*. 2022. №9. С.179-184. URL: http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/FD_9.pdf
13. Англо-український словник компаративної фразеології / уклад. К. І. Мізін. Кременчук, 2010. 120 с.
14. Англо-український фразеологічний словник / Уклад. К.Т. Баранцев. К.: Знання, КОО, 2005. 1056 с.
15. Українсько-болгарський фразеологічний словник = Українсько-б'лгарські фразеологичен речник / Уклад. К. Потапенко-Калоянова. К.; Одеса: СМІЛ, 2011. 374 с.
16. Українсько-румунський та румунсько-український словник для закладів загальної середньої освіти з навчанням румунською мовою / Уклад.: О. С. Бобкова, Н.І. Богомолова, О. В. Гісем та ін. Чернівці: Букрек, 2018. 320 с.
17. Короткий тримовний фразеологічний словник. Тварини. Українська, російська та німецька мови. URL: <https://naurok.com.ua/korotkiy-trimovniy-frazeologichniy-slovník-tvarini-ukra-nska-rosiyska-ta-nimecka-movi-254406.html>
18. Фразеологічний словник української мови. URL: <https://123.slovaronline.com/>
19. Glosbe. Словник українська – албанська. URL: <https://uk.glosbe.com/uk/sq>

Затверджено на засіданні кафедри української мови і літератури протокол № 8 від 12 січня 2024 р.